

єдину ціль – усунення погрози найважливішим цінностям людства: безпеці міжнародної спільноти, здоров'ю моральності населення та інтересам інших осіб.

Обмеження прав і свобод людини – це одна з гострих проблем для будь-якої держави та для сфери міжнародного права в цілому. Звичайний та поступовий процес соціального розвитку спричиняє ситуації, які змушують держави застосувати обмеження у відношенні до громадян. Подібні дії є цивілізованим способом регулювання міри свободи в суспільстві, неприйнятні зловживання і волюнтаризм.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
3. Конвенція про захист прав людини та основних свобод від 3 вересня 1953 року. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Іщенко Н.В. «Останній вирок трибуналу в Гаазі: сербський генерал відповідь за геноцид» // Новинний ресурс: Європейська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2017/11/22/7074039/>
5. Мелихова Л. В. Основи права. – Р: Фенікс, 2000. – 416 с.
6. Саблін Д.А. Права людини: Учбовий посібник. – О: ОГУ, 2004. – 166 с.
7. Тертишник В.М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник. Академічне видання. – Підручник. / В.М. Тертишник. – Київ: Алерта, 2014. – 440 с.

Міненко Д.С.

студентка,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМА ЄВРОПОЦЕНТРИЗМУ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Європоцентризм, або західноцентризм – це світогляд, зосереджений на визнанні Європи, своєрідним зразком економічного, політичного, культурного, соціального, інтелектуального та технологічного розвитку. У свою чергу, у філософії та культурі зазначене поняття розуміється як окрема концепція, відповідно до якої розвиток фундаментальних цінностей науки, мистецтва, філософії, літератури і т.д. відбувається лише в Європі. Космина В. Г. зазначає: «Європоцентризмом називається культурно-філософська установка, згідно з якою культурно-історичний розвиток Європи (Західної Європи) розглядається як зразок, своєрідний еталон «нормального», «правильного» розвитку, а культурно-цивілізаційна специфіка інших регіонів світу – як вияв їхньої «відсталості», «недорозвиненості», яку рано чи пізно (за допомогою тієї ж Європи) вдасться подолати [1]». Зарубіжні науковці, під

європоцентризмом зазвичай розуміють феномен перетворення (протягом XVI-XIX ст.) Європи в центр розвитку всього людства, базуючись на визнанні винятковості цього регіону. Саме існування останнього пов'язане з Європейською колоніальною ерою, коли в енциклопедіях під терміном «Європа» нерідко прагнули дати обґрунтування переважанню європейської влади під час колоніального періоду, посиляючись на особливу позицію в порівнянні з іншими континентами. Зокрема, європейська винятковість широко відбивається у популярних жанрах літератури, де європейський колоніалізм проаналізовано з точки зору «євроцентризму», наприклад, представляючи ідеалізованих і часто перебільшуваних чоловічих західних героїв, які підкорили «дикунів» у залишках «темних просторів» земної кулі.

Серед вітчизняних науковців проблема європоцентризму не набула великої актуальності, не говорячи вже про причини та чинники появи цього феномену, це явище не стало предметом поглибленого наукового аналізу, та й сам термін вживається рідко. Термін «євроцентризм» походить з кінця 1970-х років і став популярним протягом 90-х років, особливо в контексті деколонізації та допомоги в галузі розвитку та гуманітарної допомоги, наданої індустріальними країнами («Перший світ») країнам, що розвиваються («Третій світ»).

З огляду на всі зазначені положення, постає питання: які ж саме причини зумовили появу цього феномену, з чим пов'язаний так званий «ривок «Європи? Досить велика кількість філософів, істориків, соціологів та інших суспільних діячів займалися пошуками відповіді на це питання. Зокрема, Макс Вебер вбачав причину зазначеного феномену в раціональності, яка була специфічною рисою західноєвропейського розвитку, притаманною становленню капіталізму та західної буржуазії. Саме раціоналізація, на його думку, визначала напрямок розвитку Європи. Раціональне начало виявило себе в розвитку науки, яка, починаючи з доби Відродження, набувала все більш прикладного та експериментального характеру, тобто орієнтувалася на задоволення практичних потреб суспільства й подальший розвиток техніки; в розвитку права, насамперед в царині захисту прав особистості від свавілля державної влади; нарешті, в раціональному способі ведення господарства внаслідок відокремлення робочої сили від засобів виробництва та «раціональної капіталістичної організації вільної (формально) праці» [3]. Обґрунтування цієї позиції відбивається в різних наукових працях, наприклад, американський історик і політолог Френсіс Фукуяма, акцентував увагу на важливості економічної модернізації, яка виступає одним із чинників, появи цього феномену. Американські історики К.В. Фіндлі та Д.А. Ротні, пов'зували так званий «ривок» Європи зі здатністю до самовдосконалення та самореформування, яка дозволяла не тільки здійснювати зовнішню експансію, створювати й тримати у покорі величезні колоніальні імперії, але й підтримувати внутрішню стабільність. У свою чергу, професор Єльського університету Пол Кеннеді, підкреслює значно менше втручання держави в економічне життя, у порівнянні з деспотичною владою на сході, яка, здійснювала контроль не лише за економікою, а й за всіма іншими сферами людської життєдіяльності.

Загалом, феномер європоцентризму пронизує різні сфери життя суспільства, в тому числі і право та його історичний розвиток, як основного регулятора суспільних відносин. Однією із найважливіших проблем історії міжнародного права є підхід до її вивчення з позицій європоцентризму. Це пов'язано з тим, що першим та протягом тривалого часу найбільш авторитетним в науці твердженням, було визнання появи міжнародного права саме в Середньовічній Європі. Європоцентризм в міжнародному праві пов'язує розвиток останнього з відповідними трансформаціями європейських держав, тому прихильники подібного бачення міжнародного права стверджували, що міжнародне право спочатку виникло в Європі, а потім було поширене на держави поза європейськими кордонами. Підхід, заснований на європоцентризмі пояснюється також існуванням протягом досить тривалого часу в наукових працях з міжнародного права поділу народів на цивілізовані (народи європейського походження), варварські (народи, що представляють нехристиянську релігію і мають неєвропейське походження) і первісні (більшість народів Австралії, Азії, Африки). Народам, які відповідно до цієї класифікації не вписувалися в рамки «цивілізованих», в існуванні міжнародного права наукою було відмовлено. Красномовним фактом є також існування в 1931-х роках положення, згідно з яким міжнародне право відноситься не до всіх держав, а лише до тих, рівень розвитку яких обумовлює можливість уряду та керівників розуміти та поважати міжнародне право, ця концепція «держав-членів сім'ї народів» була сформована ще в XVI ст., такими класиками міжнародного права, як Вітторія, Суарес та Гроцій.

Сутність європоцентризму полягає, перш за все, в ігноруванні досягнень інших регіонів та цивілізацій. Варто зазначити, що перебільшення вкладу європейської цивілізації в історичний розвиток людства, і зокрема європоцентристські бачення права завжди було об'єктом критики (правда, з боку лише окремих вчених, чия думка так і не було сприйнято науковим світом в цілому). Європоцентричний підхід привів до заперечення існування міжнародного права в попередні епохи та до нехтування напрацюваннями давніх держав Близького Сходу, Індії, Китаю та ін., хоча саме в цих регіонах відбувалося зародження і становлення міжнародно-правових норм і інститутів давнини. Наприклад, Данильченко О.С. [3] у своїй роботі зазначає, що теоретичні обґрунтування аспектів міжнародного права китайськими спеціалістами, часто оцінюється за європейськими параметрами, що призводить до їх спотворення.

Негативним наслідком панування європоцентричного підходу, який не визнавав напрацювання інших регіонів та народів, стала відсутність методу порівняння у дослідження міжнародного права, адже будь-які здобутки або пропускалися крізь призму відповідності сформованим положенням в європейському регіоні, або просто не визнавалися. Саме це зумовлює відсутність у сучасних науковців достатньої методологічної та теоретичної бази для використання міжнародно-правового історичного порівняння та виявлення спільних та відмінних рис різних правових культур та цивілізацій.

Отже, поява феномену європоцентризму зумовлена перш за все поділом всіх народів на три групи та визнанням зародження міжнародного права в

Середньовічній Європі. Підхід до дослідження історії міжнародного права з наданням пріоритету цінностям, здобуткам та загалом ролі європейського регіону, значно обмежує можливість різностороннього дослідження різних аспектів міжнародно-правового історичного процесу. На мою думку, вирішення цієї проблеми можливе через здійснення комплексного дослідження, з використанням порівняльного методу, що має полягати у виявленні як спільних так і відмінних рис, з акцентом на всебічності такого дослідження, тобто порівняння не лише різних регіонів, а також і різних історичних періодів, міжнародного та національного права, позиції різних міжнародно-правових шкіл, доктрин та окремих вчених.

Список використаних джерел:

1. Космина В. Г. Вступ до історії сучасної цивілізації. – Запоріжжя, 2002. – С. 5–6.
2. Олександр Сич. Феномен європоцентризму: про причини та умови виникнення. Історична панорама – збірник наукових праць (частина 2), розділ 2. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-189.html>
3. Данильченко О.С. Історичні аспекти формування та розвитку міжнародно-правової думки Китаю, 2017 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/5_2017/52.pdf

Недюха А.В.

студент,

*Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

МИРОТВОРЧІ ОПЕРАЦІЇ ООН В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Характерною ознакою існування та розвитку світового співтовариства в останні десятиріччя є тенденція до збільшення кількості внутрішньодержавних конфліктів. Головною небезпекою таких локальних протистоянь є те, що вони несуть потенціальну небезпеку для всієї людської спільноти. Так як держави в сучасних умовах тісно співпрацюють між собою та взаєпов'язані глобалізаційними процесами, то будь-яка проблема політичного, релігійного чи соціального характеру, що виникла в окремій країні може так чи інакше вплинути на сусідні країни чи навіть на весь регіон. Тому перед людством постало важливе завдання створення ефективного механізму попередження та вирішення цих кризових явищ, які в свою чергу можуть призвести до катастрофи.

Одним з таких інструментів запобігання та вирішення конфліктів прийнято вважати миротворчі операції або миротворчість. Що стосується України, то дефініцію цього поняття можна знайти у вітчизняному законодавстві, зокрема, в ЗУ «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях». Тому необхідною умовою залучення міжнародних